

MIGRATIONSRELATERAD SPRÅKLIG VARIATION

VAD TYCKER
SVERIGES
BEFOLKNING OM
FÖRORTSSVENSKA
OCH SVENSKA
MED BRYTNING?

Migrationsrelaterad språklig variation

Vad tycker Sveriges befolkning om förortssvenska och svenska med brytning?

Författare: Ellen Bijvoet

© Institutet för språk och folkminnen, 2022

Språkrådet
Institutet för språk och folkminnen
Box 20057
104 60 Stockholm
www.isof.se

ISBN: 978-91-86959-94-5

Permanentlänk:
<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:sprakochfolkminnen:diva-2286>

Omslag och grafisk form: Taberg Media Group, Taberg 2022

Migrationsrelaterad språklig variation

*Vad tycker Sveriges befolkning om
förortssvenska och svenska med brytning?*

Ellen Bijvoet

Utgiven av Språkrådet, Institutet för språk och folkminnen, 2022

Förord

Sverige är ett flerspråkigt land, det talas ungefär 200 språk i Sverige. Människor med många olika modersmål som lever i Sverige kommer alltså att lära sig svenska utifrån en mängd olika språkliga bakgrunder. Den svenska de sedan talar kommer inte att låta exakt som de personer låter som har växt upp med svenska som modersmål. De allra flesta som lär sig ett språk i vuxen ålder får en språklig variation som vi i vardagligt tal kallar brytning eller accent.

I den här rapporten redovisar vi resultatet från en mätning Språkrådet låtit göra där vi undersökt hur människor i Sverige idag ser på brytning och accent i olika sammanhang. Är det mer acceptabelt att till exempel en snickare talar svenska med brytning än att en statsminister gör det? Hur är det med svensklärare, som ska lära ut själva språket? Och hur ser man på den accent som kan höras hos talare som växt upp i mångspråkiga förorter?

Mycket forskning har samstämmigt visat att individers attityd till främmande språk ofta är kopplat till de som talar språken. De språk och brytningar vi anser fina eller fula hänger ihop med vilka föreställningar vi har om den grupp människor som talar språken. En hög acceptans till brytning skulle därför kunna spegla en hög tolerans för språklig mångfald generellt, och kanske också till människors olikhet.

De senaste årens offentliga samtal om integration har ofta fokuserat på vikten av att invandrade personer lär sig svenska så att de kan etablera sig på arbetsmarknaden. Språklig integration byggs dock från två håll, där acceptansen för olikhet, till exempel för brytning, tar bort onödiga trösklar för nya talare av svenska. Resultaten i den här undersökningen visar att befolkningen i Sverige över lag har en hög acceptans för brytning. De visar utifrån bakgrundsvariabler också att acceptansen skiljer sig något åt mellan olika grupper: yngre och äldre, kvinnor och män, högutbildade och lågutbildade, liksom vilket parti man sympatiserar med och om man bor i ett förvaltningsområde för de nationella minoritetsspråken. Kanske kan de skillnaderna ge ledtrådar till vad som påverkar attityder till brytning.

Harriet Kowalski
Chef för Språkrådet
Institutet för språk och folkminnen

Den som har frågor om undersökningen kan kontakta:
Ellen Bijvoet, Språkrådet, Institutet för språk och folkminnen
E-post: ellen.bijvoet@isof.se

Innehåll

Förord	3
Inledning.....	5
1. Acceptansen för brytning hos andraspråkstalare av svenska i olika yrkeskategorier.....	7
1.1 Acceptansen för brytning, nedbrutet på kön, ålder, utbildningsnivå och inkomst.....	10
1.2 Acceptansen för brytning, nedbrutet på boendeområde	14
1.3 Acceptansen för brytning, nedbrutet på partisympati.....	14
2. Bedömning av utrikesföddas svenskkunskaper	16
2.1 Bedömning av utrikesföddas svenskkunskaper, nedbrutet på kön, ålder, språklig bakgrund och utbildningsnivå	17
2.2 Bedömning av utrikesföddas svenskkunskaper, nedbrutet på boendeområde.....	20
2.3 Bedömning av utrikesföddas svenskkunskaper, nedbrutet på partisympati ...	22
3. Kan förortssvenska betraktas som en dialekt?	23
Sammanfattning.....	29
Litteratur.....	31

Inledning

Sedan drygt ett decennium tillbaka genomför Språkrådet, Länsstyrelsen i Stockholms län och Sametinget regelbundet undersökningar av allmänhetens kunskap om och attityder till de nationella minoriteterna och bevarandet av de nationella minoriteternas språk och kulturer. Sådana studier gjordes 2010, 2015 och nu senast 2020 genom telefonintervjuer och med hjälp av opinionsmätning företaget Kantar Sifo. För att kunna följa befolkningens kunskap om och inställning till de nationella minoriteterna över tid har samma frågor ställts i alla tre mätningar (se Spetz 2021).

Nytt för 2020 års studie är att undersökningens fokus har utökats. Utöver frågor om de nationella minoriteterna och deras språk ställdes även några frågor om Sveriges språklag och om ordval vid benämningar av personer och grupper i samhället (t.ex. 'lokalvårdare' eller 'städare')¹, samt om attityder till olika former av migrationsrelaterad språklig variation (som svenska med brytning och förortssvenska). Undersökningen genomfördes under några dagar i oktober 2020 och riktades till ett slumpmässigt och riksrepresentativt urval av befolkningen i åldern 15–99 år. Frågorna besvarades av totalt 1 000 personer. Deltagande skedde på frivillig basis och deltagarna garanterades anonymitet.

I den här rapporten redovisas resultaten från frågorna om brytning och förortssvenska.² Syftet med

rapporten är att beskriva hur människor i Sverige idag ser på de här formerna av migrationsrelaterad språklig variation.

De frågor som de 1 000 respondenterna fick svara på var följande:

1. Utrikesfödda som bor i Sverige, som har lärt sig svenska i vuxen ålder, har ofta en brytning i sin svenska. Tycker du att det är acceptabelt att någon ur följande yrkesgrupper talar svenska med utländsk brytning, förutsatt att talet ändå är begripligt? Yrkesgrupperna som de intervjuade fick ta ställning till var (i testordning): läkare, statsminister, snickare, telefonförsäljare, vårdbiträde, socialsekreterare, busschaufför, polis, nyhetsuppläsare i TV, svensklärare i skolan, ämneslärare i skolan (ej svensklärare), statligt anställd tjänsteman.
2. Hur bra svenska tycker du generellt sett att utrikesfödda pratar?
3. Tycker du att man kan betrakta så kallad förortssvenska som en dialekt, jämförbar med till exempel värmländska eller göteborgska?

En analys av svaren på enkätens frågor som rör de nationella minoriteterna visar att vissa grupper

1. Resultaten från frågorna om benämningsordval diskuteras på Isofs Språkrådsblogg: <https://www.isof.se/lar-dig-mer/bloggar/sprakradsbloggen/inlagg/2021-01-08-latt-att-bli-osaker-nar-spraket-utvecklas>.

2. Dessa frågor ingår i en större studie med titeln *Uppfattningar och uppskattningar av "svenska med något utländskt" – en studie om attityder till brytning och förortsklang i Sverige*. Detta 2-åriga projekt finansieras med medel från Riksbankens Jubileumsfond och genomförs i samarbete med Språkrådet (2021–2023).

– bland annat kvinnor, yngre, högutbildade och storstadsbor – genomgående är mer positivt inställda till bevarandet av de nationella minoriteternas språk och kulturer än andra grupper (se Spetz 2021). Frågan är om samma mönster framträder när det kommer till bedömningar av brytning och andraspråkssvenska, samt beträffande en inkludering av förortssvenska som en form av svensk inomspråklig, sociolingvistisk variation.³ Är kvinnor mer toleranta än män? Är yngre mer öppensinnade än äldre? Skiljer sig personer som har svenska som förstaspråk (L1) från de som har svenska som andraspråk (L2) i hur de svarar på dessa frågor?

Är människors utbildningsnivå och platsen där man bor faktorer som påverkar hur man tänker om språklig variation? Och spelar partisympati roll för hur man svarar?

Respondenternas svar på dessa frågor diskuteras i kapitel 1, 2 och 3 – en enkätfråga per kapitel. Resultaten redovisas i form av tabeller, diagram och kommentarer. I det avslutande avsnittet sammanfattas de viktigaste slutsatserna av studien.

3. Inomspråklig variation handlar om skillnader i språk och språkbruk som har att göra med social bakgrund, regional härkomst, ålder osv.

1

Acceptansen för brytning hos andraspråkstalare av svenska i olika yrkeskategorier

Den första frågan på temat brytning och förorts-svenska i Språkrådets enkät 2020 var, som nämnts tidigare: ”Tycker du att det är acceptabelt att någon ur följande yrkesgrupper talar svenska med utländsk brytning, förutsatt att talet ändå är begripligt?”. Följande yrkesgrupper presenterades för de intervjuade: läkare, statsminister, snickare, telefonförsäljare, vårdbiträde, socialsekreterare, busschaufför, polis, nyhetsuppläsare i TV, svensklärare, ämneslärare, samt statligt anställd tjänsteman. Respondenterna kunde välja mellan svarsalternativen *ja*, *kanske*, *nej* och *jag vet inte*.

Formuleringen av frågan har hämtats från Wingstedts stora attitydstudie från 1998.⁴ Wingstedt motiverar valet av de aktuella yrkesgrupperna med att de i olika grad representerar följande tre dimensioner: yrkets sociala status, dess symbolvärde för den svenska nationen och yrkets ”språktyngd” (eng. verbal load), det vill säga hur viktigt svenska språket är för den aktuella yrkesutövningen (Wingstedt 1998, s. 218).

I tabell 1 redovisas fördelningen av svarsalternativen *ja*, *kanske*, *nej* eller *jag vet inte* för en viss yrkeskategori bland de 1 000 deltagarna i Språkrådets enkätstudie.

Siffrorna i tabell 1 visar att ja-svar varierar mellan 55 procent och 95 procent. Det vill säga att det alltid – oavsett vilken yrkesgrupp det gäller – är fler respondenter som anser att brytning är okej jämfört med andelen som valt något av svarsalternativen *kanske*, *nej* eller *jag vet inte*. De höga siffrorna i tabell 1 tyder alltså på en hög tolerans för att andraspråkstalare i olika yrkesgrupper talar svenska med brytning.⁵ Av den låga andelen *jag vet inte*-svar att döma (max. 3 procent) uppfattas frågan inte som svår att besvara.

I tabell 2 redovisas respondenternas acceptans för brytning hos personer som är verksamma inom olika yrkeskategorier, nedbrutet på delgrupper efter bakgrundsvariabler som ’kön’, ’ålder’, ’utbildning’ m.m. De redovisade siffrorna utgör andelen tillfrågade som valt svarsalternativet *ja* på den ak-

4. I en kommande rapport (Bijvoet, under arbete) kommer resultaten från Språkrådets 2020-enkät att sättas in i ett större sammanhang och bl.a. jämföras med resultaten från Wingstedts studie, för att kunna mäta eventuella förändringar över tid.

5. Frågor som rör människors inställning till olika aspekter av invandring och etnisk mångfald är dock känsliga och det är inte osannolikt att datainsamlingsmetoden kan ha påverkat resultaten. Tröskeln att ge o censurerade svar är förmodligen lägre för den som i enskildhet kan fylla i en blankett (på papper eller digitalt) än för den som – liksom i den här telefonenkäten – behöver ”blotta sig” inför en intervjuare.

tuella frågan. Ett plustecken (+) efter en siffra anger att det är signifikant fler tillfrågade som svarat *ja* på frågan jämfört med den så kallade komplementgruppen. Att skillnaden är signifikant betyder att den är statistiskt säkerställd och med största sannolikhet inte beror på slump. För tydlighetens skull har dessa siffror i tabellen även markerats mot ljusgrön bakgrund. Ett minustecken (-) efter siffran betyder att det är signifikant färre bland de tillfrågade som valt *ja*-alternativet jämfört med komplementgruppen. Dessa siffror har markerats mot ljusröd bakgrund.

Den statistiska bearbetningen av materialet har genomförts av opinionsmätningföretaget Kantar Sifo. Statistiskt signifikanta skillnader mellan två grupper har beräknats på 95 procent-nivå med chi2-metoden. För var och en av variablerna 'kön', 'språklig bakgrund', 'utbildning' och 'boendeomgivning' har respondenterna delats in i två grupper. Skillnader har beräknats mellan män och kvinnor, mellan förstaspråkstalare och andraspråkstalare

av svenska, mellan personer *med* respektive *utan* eftergymnasial utbildning, samt mellan folk som bor *inom* respektive *utanför* ett storstadsområde. Det finns också ett antal bakgrundsvariabler där de intervjuade har delats in i fler än två grupper, nämligen 'ålder' (en indelning i fyra åldersgrupper), 'hushållsinkomst' (en indelning i tre inkomstgrupper), 'partisympati' (en indelning i åtta riksdagspartier) och 'region' (en indelning i nio regioner). För dessa variabler är det alltså tre eller fler delgrupper som jämförs med varandra för att se om någon av grupperna på något sätt sticker ut. Opinionsmätningföretaget Kantar Sifo har i dessa fall beräknat om det föreligger signifikanta skillnader mellan en viss delgrupp och den så kallade komplementgruppen. I fråga om till exempel variabeln 'ålder' har man tittat på om en åldersgrupp, till exempel 15–29 år, på något sätt sticker ut jämfört med de övriga åldersgrupperna – som alltså tillsammans utgör komplementgruppen.⁶

TABELL 1. ACCEPTANS FÖR SVENSKA MED BRYTNING I OLIKA YRKESGRUPPER*

Språkrådets enkät (n=1 000)	ja (%)	kanske (%)	nej (%)	jag vet inte (%)
Snickare	95	2	3	1
Busschaufför	94	3	2	0
Vårdbiträde	87	5	8	0
Statlig tjänsteman	86	5	7	2
Polis	86	4	9	1
Socialsekreterare	84	6	9	1
Ämneslärare i skolan	84	5	9	1
Läkare	83	7	10	0
Telefonförsäljare	83	4	11	3
Nyhetsuppläsare i TV	72	6	21	1
Statsminister	69	5	24	2
Svensklärare i skolan	55	12	32	1

*Yrkesgrupperna presenteras i tabellen i fallande ordning, från yrken där respondenterna har störst tolerans för brytning till yrken där brytning accepteras i lägre grad.

6. Kantar Sifo betonar att felmarginalen och osäkerheten i skattningarna är stora för resultatet från de undergrupper som har färre än 100 intervjuer. Detta berör främst variablerna 'partisympati' och 'region'. Kantar Sifo uppger att det är under 10 procent som har svarat att de skulle rösta på MP, C, L eller KD om det hade varit val den dagen då Språkrådets 2020-enkät genomfördes (jfr <https://www.kantarsifo.se/rapporter-undersokningar/valjarbarometer-oktober-2020>). Därför kommer resultatet för dessa fyra partier inte att tas upp i diskussionen nedan. Av samma anledning diskuteras inte resultaten från en av de nio regionerna: Malmöområdet.

TABELL 2. ACCEPTANS (DVS. ANDELEN JA-SVAR) FÖR SVENSKA MED BRYTNING I OLIKA YRKESGRUPPER – NEDBRUTET EFTER OLIKA BAKGRUNDSVARIABLER*

Bakgrundsvariabel	snickare	busschaufför	vårdbiträde	statlig tjänsteman	polis	socialsekreterare	ämneslärare i skolan	läkare	telefon-försäljare	nyhetsupp-läsare i TV	statsminister	svensklärare i skolan
Total												
alla respondenter	95	94	87	86	86	84	84	83	83	72	69	55
Kön												
män	92-	92-	86	83-	85	82-	82	81-	81	68-	65-	53
kvinnor	97+	96+	88	90+	88	87	86	86+	84	76+	73+	58
Ålder												
15–29 år	96	97	93+	91+	92+	92+	94+	92+	92+	82+	80+	61
30–49 år	98	97	92+	93+	92+	89+	90+	88	93+	76	79+	60
50–64 år	92	93	82-	80-	81-	80-	80	75-	77-	67	62-	51
65+	91-	88-	79-	80-	79-	75-	72-	77-	65-	63-	53-	50-
Språklig bakgrund												
svenska som L1	94	94	87	86	87	84	84	83	82	73	69	56
svenska som L2	95	93	88	85	86	88	86	86	86	70	71	54
Utbildningsnivå												
utan eftergymn. utbildn.	92-	91-	83-	80-	82-	78-	79-	78-	75-	66-	62-	52-
med eftergymn. utbildn.	97+	97+	91+	93+	91+	91+	90+	89+	91+	79+	77+	59+
Hushållsinkomst												
<29 166 kr/mån	92-	92-	85-	82-	82-	78-	80-	80-	75-	72	67-	50-
29 167–54 166 kr/mån	95	95	89	88	87	88	87	87	86	76	73	56
54 167+ kr/mån	98+	97	90	92+	91+	90+	88	87	91+	72	75	59
Boende stad/land												
storstad (Sth, Gbg, Mmö)	95	96	87	86	86	85	84	84	86+	71	71	55
utanför storstad	94	93	87	86	87	83	84	83	81-	73	68	56
Region												
Norra Sverige	99	95	88	92	91	90	90	82	89	83+	83+	65
Norra Mellansverige	92	92	84	89	84	83	81	82	78	75	71	64
Östra Mellansverige	93	92	86	86	88	85	87	85	79	75	68	57

FORTS. TABELL 2. ACCEPTANS (DVS. ANDELEN JA-SVAR) FÖR SVENSKA MED BRYTNING I OLIKA YRKESGRUPPER – NEDBRUTET EFTER OLIKA BAKGRUNDSVARIABLE*

Stockholmsområdet	94	95	89	89	89	87	85	86	89+	74	73	56
Västsverige	96	95	90	86	89	83	85	85	82	75	65	55
Göteborgsområdet	97	97	81	83	81	82	79	82	86	68	69	57
Småland och öarna	95	93	91	85	89	83	83	82	76	71	65	56
Sydsverige	89	89	79-	79	76-	73-	75-	77	80	57-	55-	36-
Malmöområdet	97	95	90	81	84	85	86	83	76	62	68	48
Partisynpati												
SD	84-	85-	67-	59-	62-	59-	65-	59-	69-	44-	39-	38-
KD	94	89	86	85	79	76	78	69-	75	58-	66	47
M	95	94	88	88	91+	85	86	89+	84	70	67	49-
L	99	94	86	93	83	87	91	83	98+	79	76	60
C	100+	99+	93	95+	93	93+	90	90	91	83+	77	55
S	95	95	89	89	88	88	85	86	82	79	73	64+
MP	100	99	96	94	98+	94	94	90	96+	87+	91+	63
V	97	97	96+	96+	96+	92+	90	92+	91	87+	89+	74+

*Röd = färre som svarat ja, grön = fler som svarat ja. Statistiskt säkerställda resultat.”

Som framgår av tabell 2 påverkar inte respondenternas egen språkliga bakgrund (dvs. om de har svenska som förstaspråk eller om svenska är deras andraspråk) huruvida de tycker att brytning kan accepteras hos representanter för de olika yrkesgrupperna. Inte heller boendeområde (dvs. i vilken region den intervjuade bor samt om hen bor i eller utanför ett storstadsområde) verkar spela någon större roll för hur respondenterna har svarat – med undantag av de som bor i Sydsverige. I denna grupp uppger betydligt färre av de tillfrågade att de anser att svenska med brytning kan accepteras i en rad yrkeskategorier, jämfört med komplementgruppen.

Bakgrundsvariablerna kön, ålder, utbildning, hushållsinkomst och partisynpati har alla en tydlig inverkan på hur respondenterna ställer sig i den här frågan. Resultaten, nedbrutna på dessa variabler, kommer att behandlas närmare i avsnitt 2.1, 2.2 och 2.3.

1.1 Acceptansen för brytning, nedbrutet på kön, ålder, utbildningsnivå och inkomst

En jämförelse mellan könen visar att kvinnor generellt verkar ha en något större acceptans för svenska med brytning i olika yrkeskategorier än män (figur 1).

Som signifikansangivelserna i tabell 2 visar är andelen kvinnor som tycker att brytning kan accepteras (dvs. som har valt svarsalternativet *ja*) signifikant högre för hälften av yrkeskategorierna jämfört med andelen män som gett ett *ja*-svar. Ifråga om acceptans för brytning hos de som arbetar som vårdbiträde, polis, ämneslärare, telefonförsäljare eller svensklärare tycker kvinnor och män lika; här finns inga signifikanta skillnader mellan grupperna.

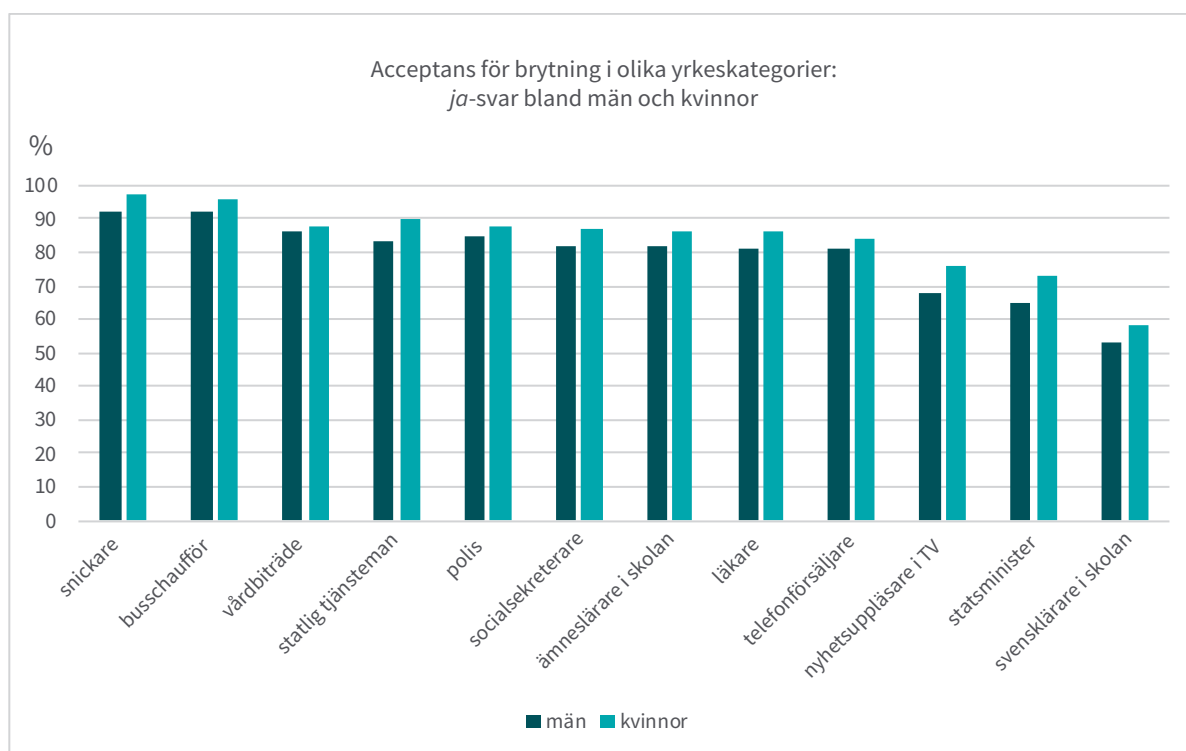
En indelning av de intervjuade i fyra åldersgrup-

per (15–29 år; 30–49 år; 50–64 år samt 65+) visar att det går en tydlig skiljelinje mellan de två yngsta och de två äldsta grupperna. Svaren bland respondenterna i den näst äldsta åldersgruppen (50–64 år) ligger ofta nära svaren från den äldsta gruppen (65+), och svaren bland respondenter i den näst yngsta åldersgruppen (30–49 år) ligger ofta nära svaren från den yngsta gruppen (15–29 år). För överskådlighetens skull visas i figur 2 endast resultaten för de två åldersgrupperna som skiljer sig mest: de yngsta och de äldsta respondenterna.

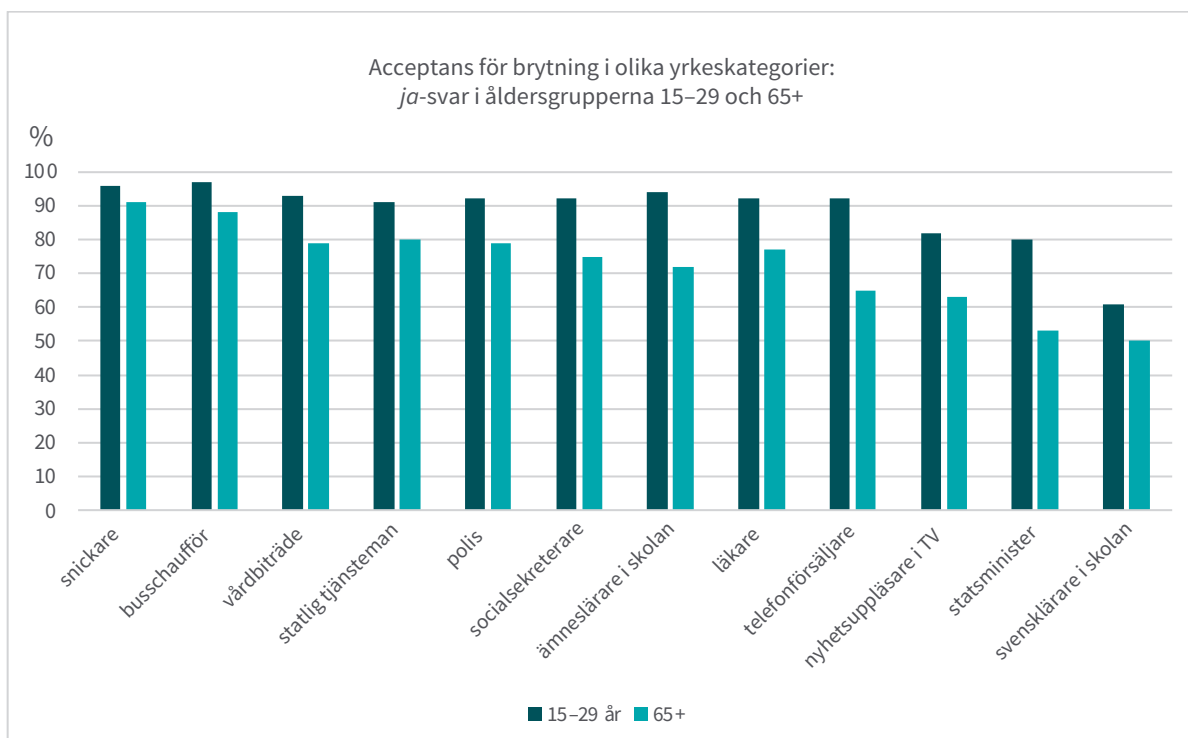
Av signifikansangivelserna i tabell 2 framgår att andelen *ja*-svar bland de äldsta deltagarna genomgående, det vill säga för alla 12 yrkeskategorier, är signifikant lägre än andelen *ja*-svar i komplementgruppen. Bland de yngsta deltagarna är andelen

som svarar att brytning kan accepteras signifikant högre än i komplementgruppen för 9 av de 12 yrkeskategorierna. Det finns inga statistiskt säkerställda skillnader mellan den yngsta åldersgruppen och komplementgruppen ifråga om acceptans för brytning bland snickare, busschaufförer och svensklärare.

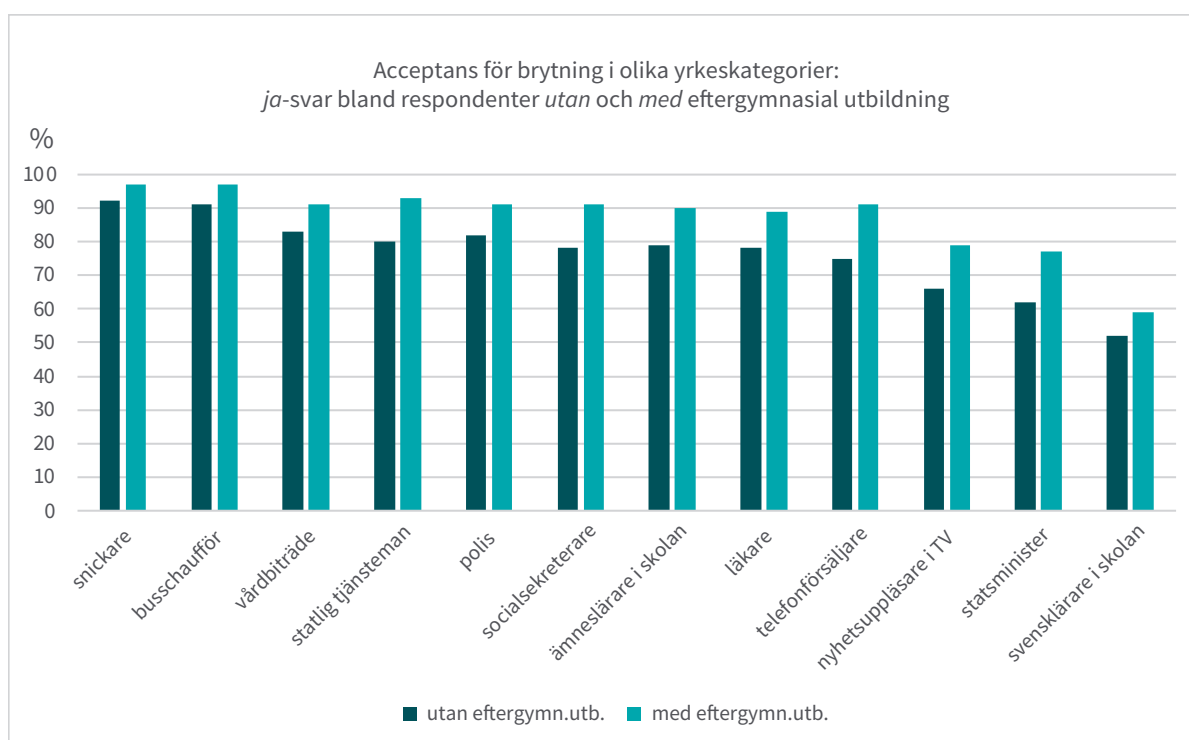
Det visas även variationer i hur man ser på svenska med brytning beroende på utbildningsnivå. Bland personer med eftergymnasial utbildning är andelen som svarar att brytning kan accepteras (dvs. svarsalternativet *ja*) för samtliga yrkeskategorier högre än andelen *ja*-svar bland personer utan eftergymnasial utbildning (se figur 3).

Figur 1. Respondenternas acceptans för brytning hos människor som är verksamma i olika yrkeskategorier. De redovisade siffrorna utgör andelen respondenter, uppdelade efter kön, som valt svarsalternativet *ja* på den aktuella frågan.

Figur 2. Respondenternas acceptans för brytning hos människor som är verksamma i olika yrkeskategorier. De redovisade siffrorna utgör andelen respondenter i den yngsta och i den äldsta åldersgruppen som valt svarsalternativet *ja* på den aktuella frågan.

Figur 3. Respondenternas acceptans för brytning hos människor som är verksamma i olika yrkeskategorier. De redovisade siffrorna utgör andelen respondenter, uppdelade efter utbildningsnivå, som valt svarsalternativet *ja* på den aktuella frågan.

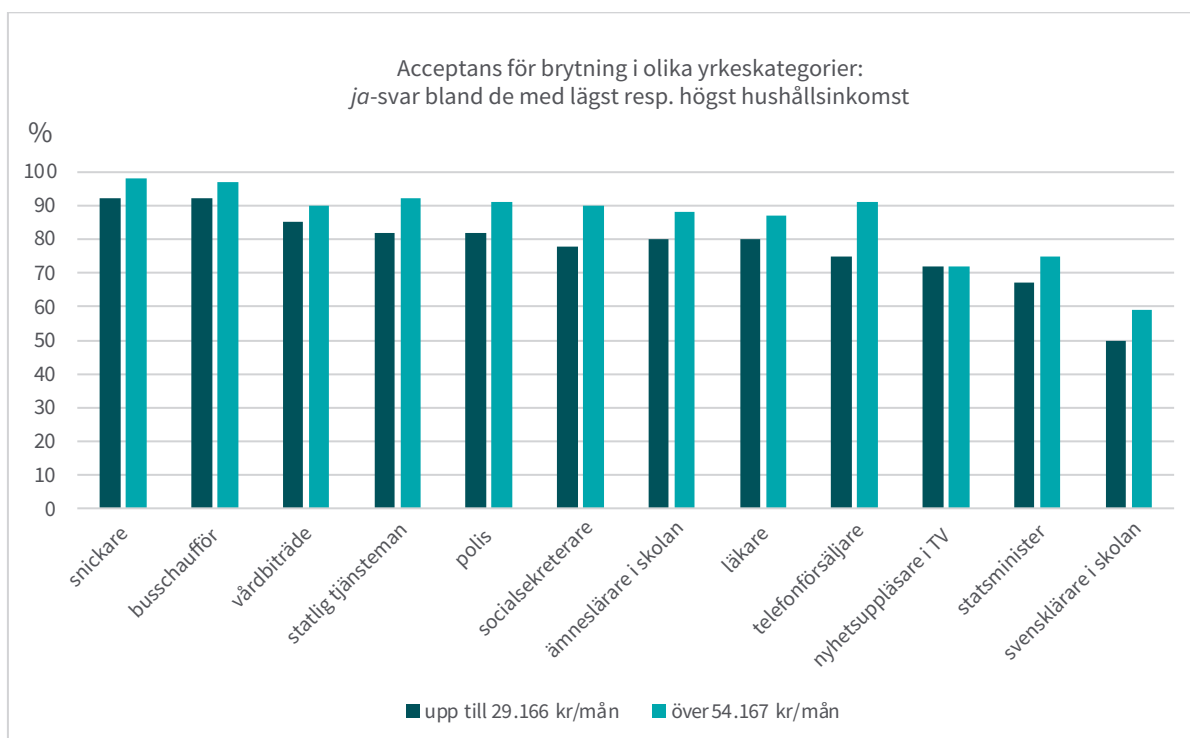
Skillnaderna mellan de två grupperna, indelade efter utbildningsnivå, är genomgående statistiskt säkerställda (se tabell 2).

En indelning av respondenterna i tre grupper efter hushållsinkomst visar att två av grupperna sticker ut: den lägsta inkomstgruppen (upp till 29 166 kr/mån) och den högsta inkomstgruppen (över 54 167 kr/mån). I mellangruppen (29 167–54 166 kr/mån) ligger svaren över lag väldigt nära komplementgruppens svar. För tydlighetens skull visas i figur 4 endast resultaten för de två grupperna som skiljer sig mest: de med lägst och de med högst hushållsinkomst.

Bland respondenterna med lägst inkomst är andelen *ja*-svar signifikant lägre än andelen *ja*-svar i komplementgruppen för nästan samtliga yrkeskategorier. Endast ifråga om brytning hos en nyhetsuppläsare svarar respondenterna likadant, oavsett vilken inkomstgrupp de tillhör (se tabell 2).

Deltagare med högst inkomst utmärker sig också, men inte lika konsekvent som de med lägst inkomst. För 5 av de 12 yrkeskategorierna är andelen som svarar att brytning kan accepteras signifikant högre bland höginkomsttagarna jämfört med deltagarna i komplementgruppen. Det finns inga signifikanta skillnader mellan gruppen med högst inkomst och komplementgruppen ifråga om acceptans för brytning bland busschaufförer, vårdbiträde, ämneslärare, läkare, nyhetsuppläsare, statsministrar och svensklärare (se tabell 2).

Mönstret som diskuterades – i inledningen till detta kapitel – att kvinnor, yngre, högutbildade och höginkomsttagare ofta är mer positiva i frågor som rör språklig och kulturell mångfald än män, äldre, lågutbildade resp. låginkomsttagare – går alltså igen även i den här undersökningen.

Figur 4. Respondenternas acceptans för brytning hos människor som är verksamma i olika yrkeskategorier. De redovisade siffrorna utgör andelen respondenter i gruppen med lägst resp. högst hushållsinkomst som valt svarsalternativet *ja* på den aktuella frågan.

1.2 Acceptansen för brytning, nedbrutet på boendeområde

Som nämnts, i anslutning till tabell 2, verkar de intervjuades boendeområde (dvs. i vilken region man bor, och om man bor i ett storstadsområde eller inte) inte spela någon större roll för hur man har svarat på den aktuella frågan. Däremot svarar personer som bor inom ett förvaltningsområde⁷ för något av de nationella minoritetsspråken lite annorlunda än de som inte bor inom ett sådant område (se tabell 3). Erfarenhet av att bo inom ett förvaltningsområde och möta medlemmar från de nationella minoriteterna eller att själv tillhöra någon av dessa minoriteter ger klart utslag. Särskilt inom förvaltningsområdena för samiska och meänkieli

är människor mer benägna att acceptera att någon talar med brytning.

Som framgår av tabell 3 finns det bland de som bor i det samiska förvaltningsområdet signifikant fler personer som svarar att brytning kan accepteras för 8 av de 12 yrkeskategorierna, medan de som bor inom förvaltningsområdet för meänkieli har signifikant fler *ja*-svar för 7 av yrkeskategorierna jämfört med komplementgruppen. För två av de yrkeskategorier där svenska språket har ett starkt symbolvärde, nämligen statsminister och nyhetsuppläsare, visar även boende inom det finska förvaltningsområdet signifikant större acceptans för att utövare av dessa arbeten talar svenska med brytning, medan respondenter som bor utanför något av förvaltningsområdena här har signifikant färre *ja*-svar.

TABELL 3. ACCEPTANS (DVS. ANDELEN JA-SVAR) FÖR SVENSKA MED BRYTNING I OLIKA YRKESGRUPPER 2020 – NEDBRUTET EFTER FÖRVALTNINGSOMRÅDE

Bakgrundsvariabel	snickare	busschaufför	vårdbiträde	statlig tjänsteman	polis	social-sekreterare	ämneslärare i skolan	läkare	telefon-försäljare	nyhetsuppläsare i TV	statsminister	svensklärare i skolan
Boende inom ett förvaltningsområde (FO)												
FO meänkieli	98	98	92	95+	92	92+	93+	92+	92+	83+	87+	63
FO samiska	98	98	91	93+	90	91+	92+	90+	91+	81+	84+	65+
FO finska	94	94	88	88	88	86	85	85	85	76+	73+	57
boende utanför FO	95	94	86	85	85	82	83	82	80	69-	65-	53

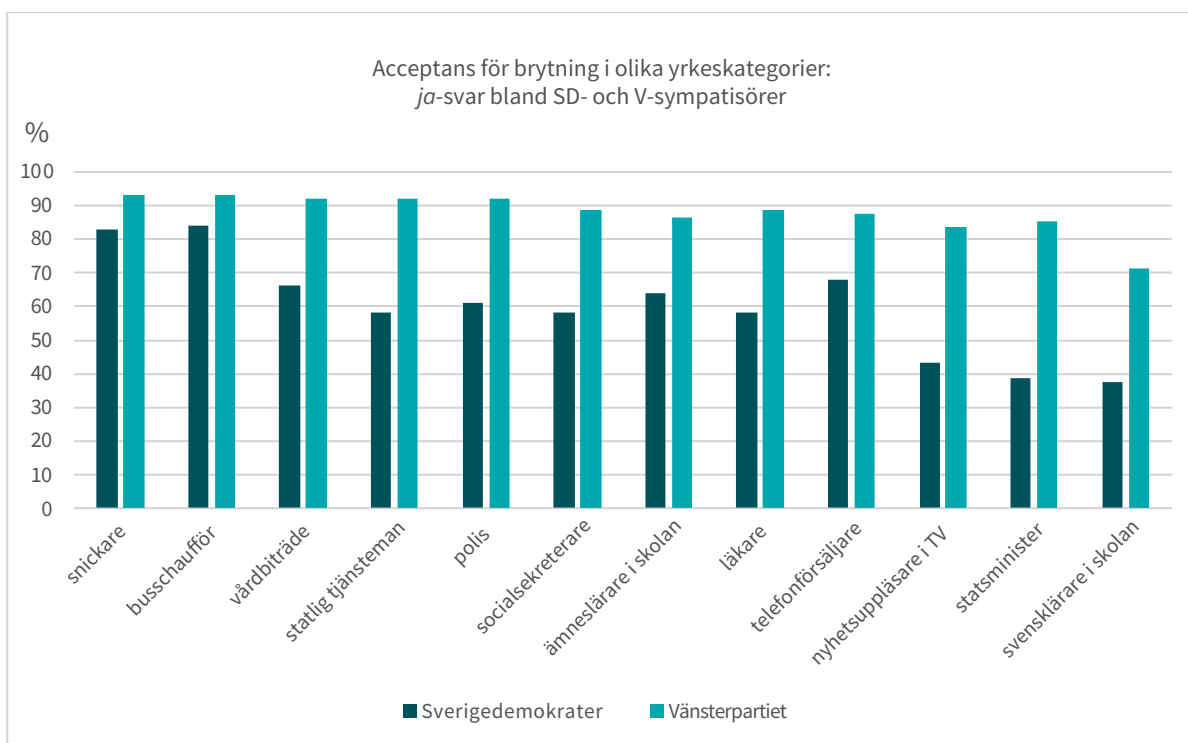
7. Tre av Sveriges fem nationella minoritetsspråk, nämligen finska, meänkieli och samiska, har särskilda förvaltningsområden bestående av flera olika regioner och kommuner. De som bor inom ett sådant område har rätt att använda minoritetsspråket i myndighetskontakter. De kan också kräva att det finns förskolor, äldreomsorg med mera där det aktuella minoritetsspråket används. En kommun som ingår i ett förvaltningsområde ska erbjuda dessa tjänster till de som begär det, i hela eller i väsentlig del av sin verksamhet” (se www.isof.se).

1.3 Acceptansen för brytning, nedbrutet på partisympati

Åsikterna huruvida svenska med brytning kan accepteras i olika yrkeskategorier går, kanske inte helt oväntat, isär beroende av vilket politiskt parti de tillfrågade sympatiserar med. Respondenter som sympatiserar med Sverigedemokraterna sticker ut mest: de är betydligt mindre villiga att acceptera svenska med brytning än respondenter som sympatiserar med något av de övriga riksdagspartierna. Anhängare till Vänsterpartiet utmärker sig också: de har generellt en mycket tolerant inställning till brytning i olika yrkeskategorier. Det är alltså mellan SD- och V-sympatisörer som åsikterna i den här

frågan går isär mest. I figur 5 redovisas resultaten för dessa två grupper.

Som signifikansangivelserna i tabell 2 visar, är andelen SD-sympatisörer som anser att brytning kan accepteras (dvs. som valt *ja*-svaret) signifikant lägre för samtliga yrkeskategorier jämfört med andelen *ja*-svar i komplementgruppen. I andra änden av skalan ligger anhängare till Vänsterpartiet. Bland dem är andelen som svarar att brytning kan accepteras signifikant högre för 8 av 12 yrkeskategorier, jämfört med komplementgruppen. Ifråga om brytning bland snickare, busschaufförer, ämneslärare och telefonförsäljare föreligger det inga signifikanta skillnader mellan V-sympatisörer och komplementgruppen.

Figur 5. Respondenternas acceptans för brytning hos människor som är verksamma i olika yrkeskategorier. De redovisade siffrorna utgör andelen respondenter som sympatiserar med SD resp. V, som valt svarsalternativet *ja* på den aktuella frågan.

2

Bedömning av utrikesföddas svenskkunskaper

Den andra frågan på temat brytning och förorts-svenska i Språkrådets 2020-enkät var: ”Hur bra svenska tycker du generellt sett att utrikesfödda pratar?”⁸ Respondenterna kunde välja mellan svarsalternativen *mycket bra*, *ganska bra*, *ganska dåligt*, *mycket dåligt* samt *jag vet inte*.

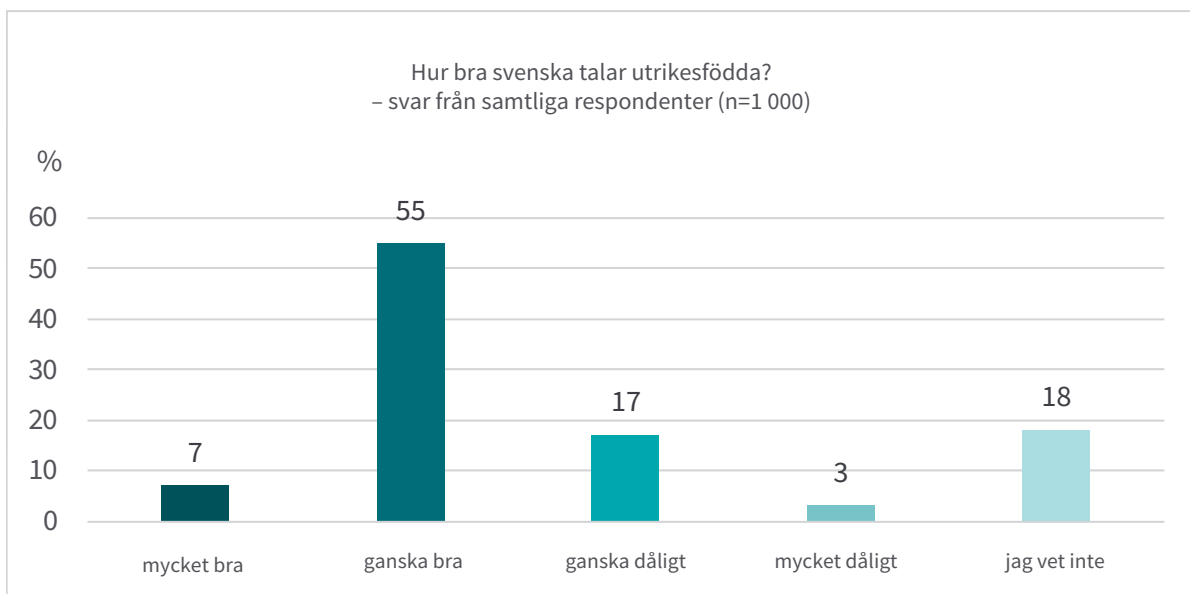
På denna fråga svarade 20 procent att de tycker att utrikesfödda generellt sett talar (ganska eller mycket) dålig svenska, medan 62 procent tycker att utrikesfödda talar (ganska eller mycket) bra svenska (se figur 6). Hela 18 procent av respondenterna har valt svarsalternativet *jag vet inte*, vilket är en betydligt högre siffra än i frågan om acceptans för brytning i olika yrkeskategorier. Där var motsvarande siffra högst 3 procent. Frågan uppfattas uppenbarligen som svår att besvara.

I den återstående delen av detta kapitel, i avsnitt 3.1, 3.2 och 3.3, redovisas svaren på frågan om utrikesföddas svenskkunskaper, nedbrutet på delgrupper efter olika bakgrundsvariabler.

En sammanställning av de olika delgruppernas svar ges i tabell 4. Precis som i tabellerna 2 och 3 anges signifikanta skillnader (dvs. statistiskt säkerställda skillnader) med plustecken (+) eller minustecken (-). Plustecken (+) efter en siffra anger att en signifikant större andel har valt det aktuella svaret (*ganska/mycket bra* – *ganska/mycket dåligt* – *jag vet inte*) jämfört med komplementgruppen. För tydlighetens skull har dessa siffror i tabellen även markerats mot ljusgrön bakgrund. Ett minustecken (-) efter siffran betyder att det är signifikant färre som valt det aktuella svaret jämfört med komplementgruppen. Dessa siffror har markerats mot ljusröd bakgrund.

Av tabell 4 framgår att i stort sett alla variabler inverkar på hur de intervjuade väljer att svara på den här frågan – med undantag för variablerna ’hushållsinkomst’ och ’region’.

8. Även denna fråga är en uppföljning av en snarlik fråga som ställdes i Wingstedts studie. Där fick respondenterna på en graderad skala – från *instämmer helt* till *tar avstånd helt* – ta ställning till följande påstående: ”De flesta invandrare talar tillräckligt bra svenska” (Wingstedt 1998, s. 215). En jämförelse med Wingstedts resultat kommer att tas upp i en kommande rapport från Språkrådet (Bijvoet, under arbete).

Figur 6. Respondenternas bedömning av utrikesföddas svenskkunskaper.

2.1 Bedömning av utrikesföddas svenskkunskaper, nedbrutet på kön, ålder, språklig bakgrund och utbildningsnivå

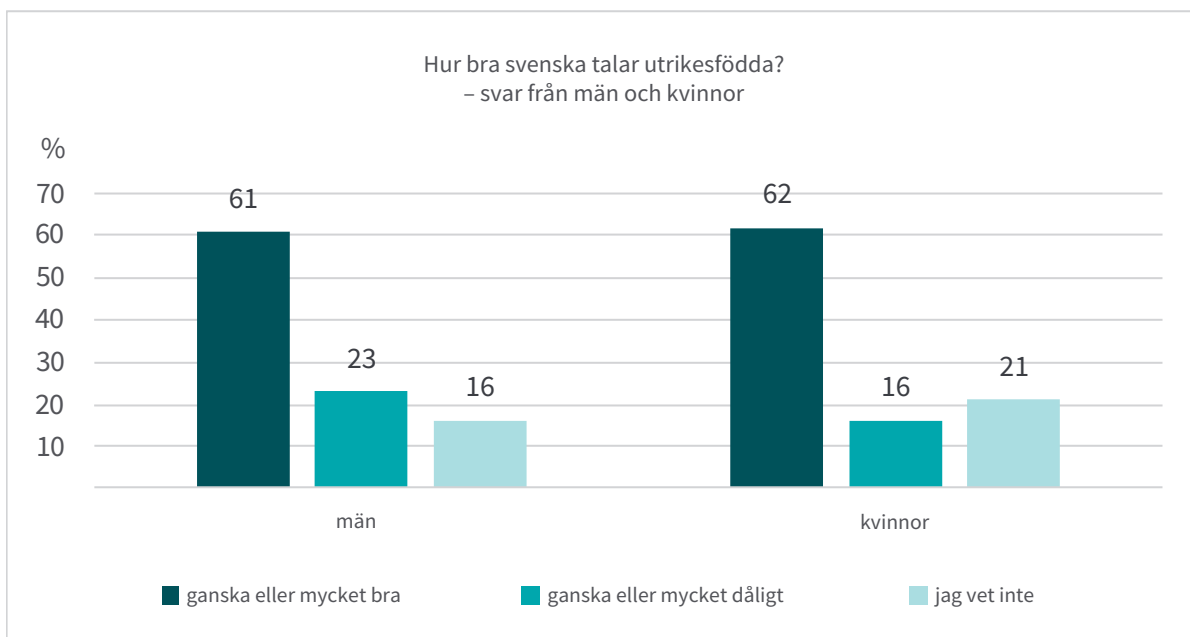
En jämförelse mellan könen visar att män i högre grad än kvinnor svarar att de tycker att utrikesfödda talar ganska eller mycket dålig svenska (figur 7). Männerna i den här undersökningen har med andra ord en mer negativ bild av utrikesföddas svenskkunskaper, medan kvinnorna i högre utsträckning är osäkra på hur de ställer sig i frågan och har valt svarsalternativet *jag vet inte*. Skillnaderna är statistiskt signifikanta (tabell 4).

Precis som i fråga om acceptans för brytning i

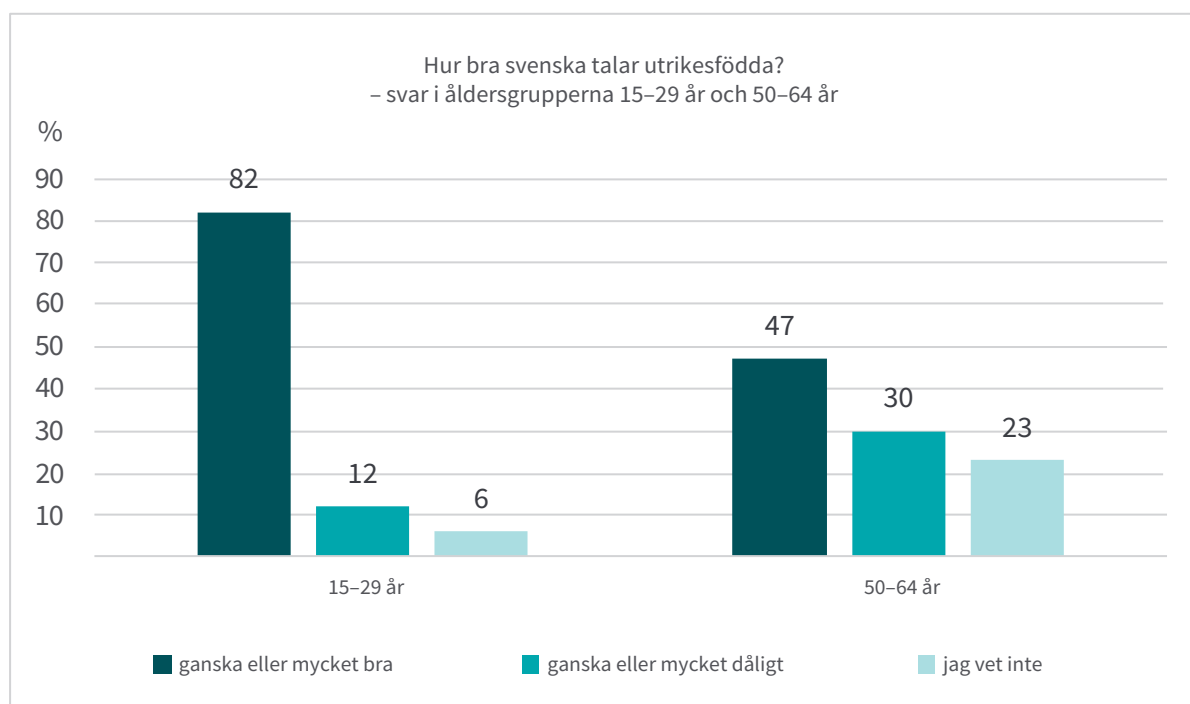
olika yrkeskategorier visar sig variabeln 'ålder' spela roll för hur man svarar, men skillnaden går inte mellan de två yngsta åldersgrupperna å ena sidan och de två äldsta åldersgrupperna å andra sidan, utan här sticker särskilt den yngsta åldersgruppen (15–20 år) ut. Respondenter i denna grupp anser i högre utsträckning än komplementgruppen att utrikesfödda talar mycket eller ganska bra svenska. Dessutom är det signifikant färre i den här åldersgruppen som bedömer utrikesföddas svenskkunskaper som ganska eller mycket dåliga. Även gruppen 50–64-åringar sticker ut, men svarmönstret i denna grupp är det motsatta: här är det betydligt färre som anser att utrikesfödda talar mycket eller ganska bra svenska, samt fler som bedömer utrikesföddas kompetens i svenska som ganska eller mycket dålig (figur 8). Skillnaderna är statistiskt säkerställda (tabell 4).

TABELL 4. UPPSKATTNING AV UTRIKESFÖDDAS KOMPETENS I SVENSKA – NEDBRUTET EFTER OLIKA BAKGRUNDSVARIABLER

Bakgrundsvariabel		ganska/ mycket bra	ganska/ mycket dåligt	jag vet inte
Total	alla respondenter	62	20	18
Kön	män	61	23+	16-
	kvinnor	62	16-	21+
Ålder	15–29 år	82+	12-	6-
	30–49 år	63	17	20
	50–64 år	47-	30+	23
	65+	60	19	21
Språklig bakgrund	svenska som förstaspråk	61-	21+	19
	svenska som andraspråk	72+	11-	17
Utbildningsnivå	utan eftergymnasial utbildn.	63	23+	14-
	med eftergymnasial utbildn.	60	16-	23+
Hushållsinkomst	<29 166 kr/mån	64	17	19
	29 167–54 166 kr/mån	63	21	16
	54 167+ kr/mån	60	21	19
Boendeområde inom FO	FO finska	65	18	17
	FO meänkieli	75+	8-	17
	FO samiska	71+	9-	20
	utanför FO	60	21	19
Boendeområde stad/land	storstad (Sth, Gbg, Mmö)	67+	17	16
	utanför storstad	59-	21	20
Region	Norra Sverige	63	17	20
	Norra Mellansverige	53	25	22
	Östra Mellansverige	59	20	21
	Stockholmsområdet	68+	16	16
	Västsverige	58	21	20
	Göteborgsområdet	61	21	18
	Småland och öarna	66	21	14
	Sydsverige	53	27	20
	Malmöområdet	69	16	15
Partisympati	SD	33-	51+	16
	KD	60	26	14
	M	61	23	15
	L	74	12	14
	C	74+	8-	18
	S	67	12-	21
	MP	67	9	23
	V	78+	8-	14

Figur 7. Män och kvinnors bedömning av utrikesföddas svenskkunskaper.

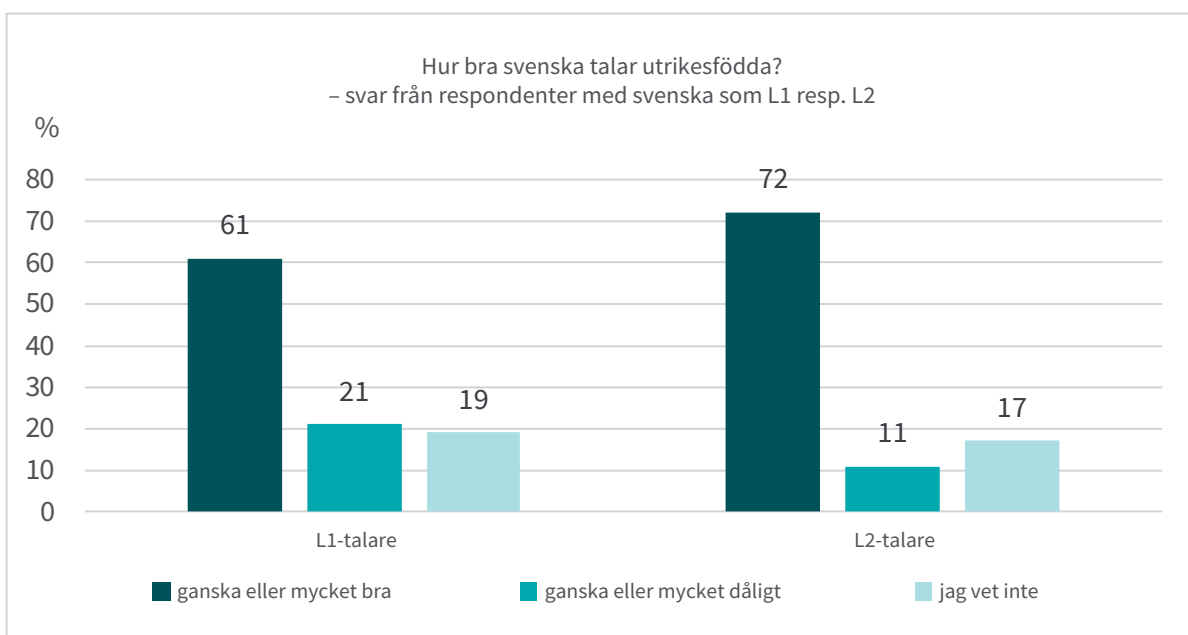

Figur 8. Bedömning av utrikesföddas svenskkunskaper i åldersgrupperna 15–29 och 50–64.

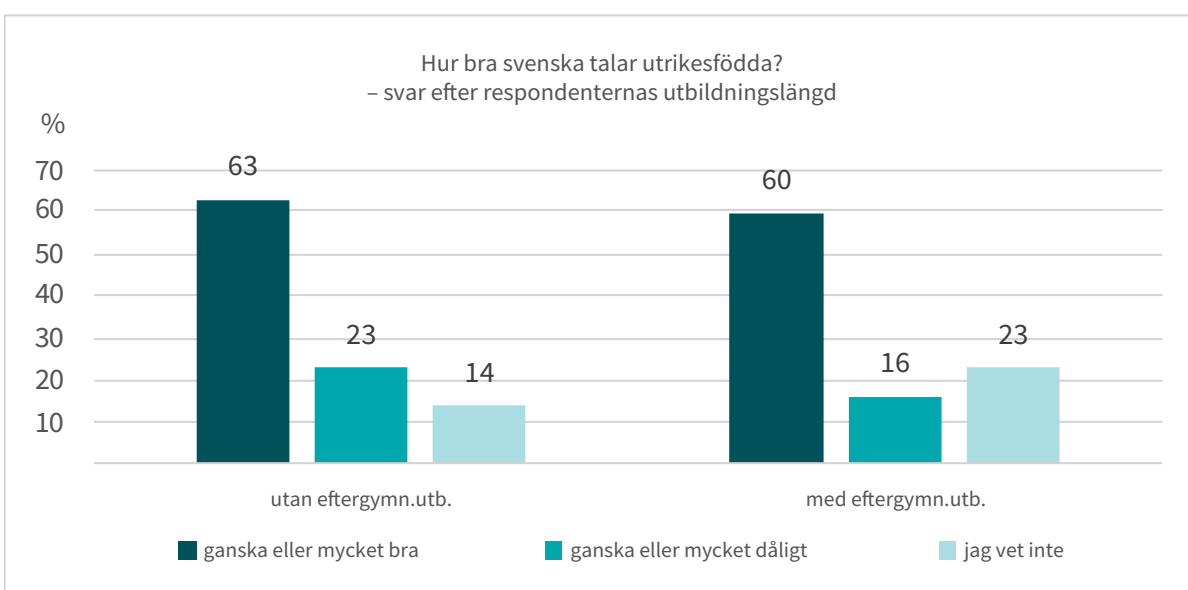
Respondentens egen språkliga bakgrund spelar också en tydlig roll för hur man svarar på den aktuella frågan. De som själva har svenska som andraspråk (L2-talare) anser i högre utsträckning att utrikesfödda talar mycket eller ganska bra svenska. Det är färre i denna grupp som bedömer utrikesföddas svenskkunskaper som ganska eller mycket dåliga. Bland de som har svenska som förstaspråk (L1-talare) är mönstret det omvända: här är det betydligt färre som anser att utrikesfödda talar mycket eller ganska bra svenska, och fler som bedömer utrikesföddas kompetens i svenska som ganska eller myck-

et dålig (figur 9). Skillnaderna är statistiskt signifikanta (tabell 4).

En indelning efter variabeln 'utbildning' visar att personer utan eftergymnasial utbildning i högre grad än de med eftergymnasial utbildning svarar att de tycker att utrikesfödda generellt sett talar ganska eller mycket dålig svenska. I den senare gruppen (de med längre utbildningsbakgrund) är det också nästan en fjärdedel som inte vet hur de tänker i den här frågan, vilket är betydligt fler än i gruppen utan eftergymnasial utbildning (figur 10). Skillnaderna är statistiskt säkerställda (tabell 4).

Figur 9. Bedömning av utrikesföddas svenskkunskaper bland respondenter med svenska som L1 resp. L2.

Figur 10. Bedömning av utrikesföddas svenskkunskaper bland respondenter utan resp. med eftergymnasial utbildning.

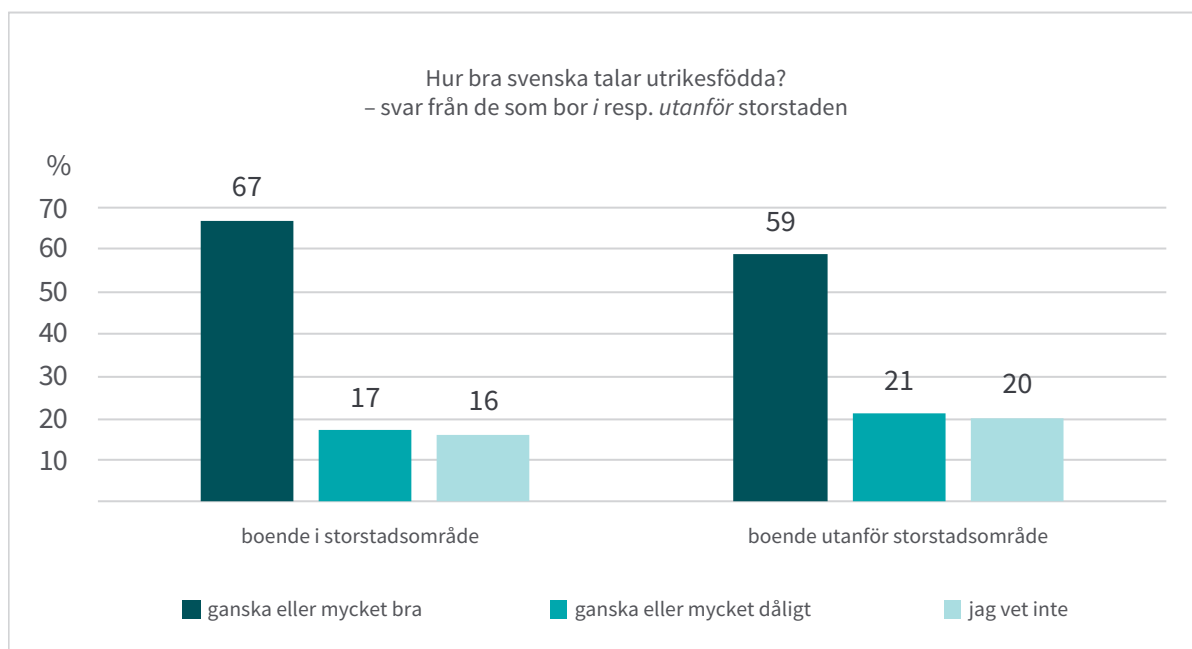
2.2 Bedömning av utrikesföddas svenskkunskaper, nedbrutet på boendeområde

Bland personer som bor inom något av de tre storstadsområdena stor-Stockholm, stor-Göteborg eller stor-Malmö är det klart fler som anser att utrikesfödda talar ganska eller mycket bra svenska än bland de som bor i övriga delar av landet (figur 11). Skillnaden är statistiskt säkerställd (tabell 4).

En finare indelning i nio olika regioner visar att det främst är en region som sticker ut: personer som bor i Stockholmsområdet svarar i betydligt högre

utsträckning än komplementgruppen att de anser att utrikesföddas svenskkunskaper är mycket eller ganska bra (tabell 4).

Erfarenhet av att bo inom ett förvaltningsområde för något av de nationella minoritetsspråken återigen klart utslag: särskilt inom förvaltningsområdena för samiska och meänkieli är människor mer benägna att bedöma utrikesföddas kompetens i svenska som mycket eller ganska bra, och mindre benägna att tycka att utrikesfödda talar ganska eller mycket dålig svenska jämfört med komplementgruppen. Skillnaderna är statistiskt signifikanta (tabell 4).

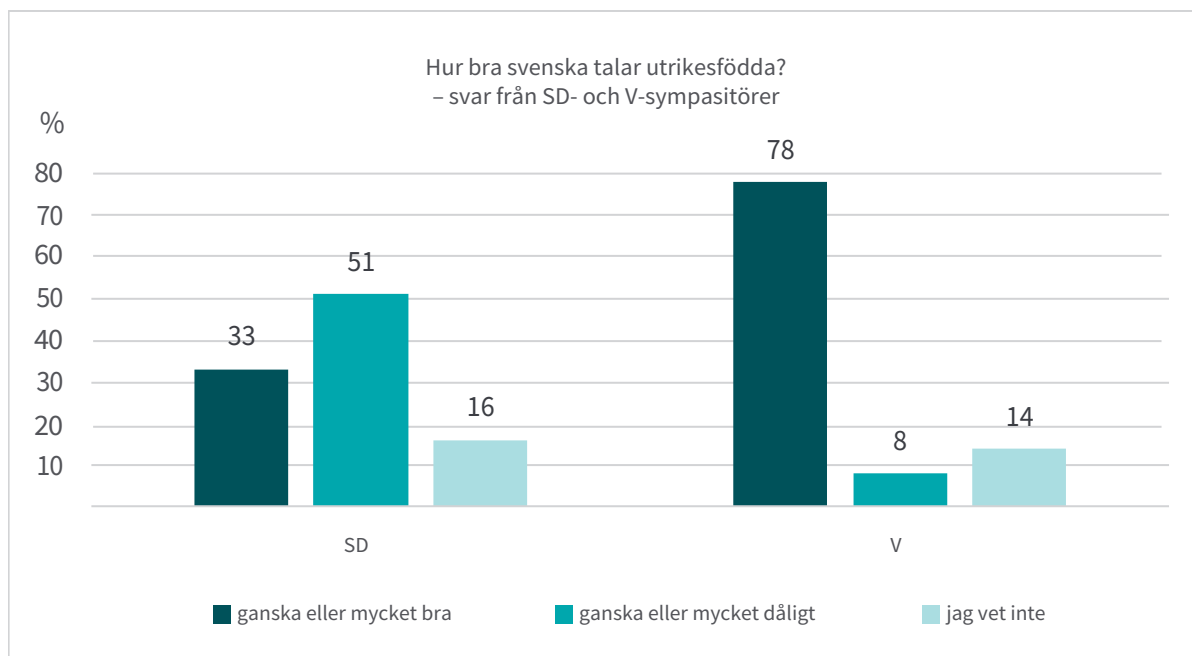

Figur 11. Bedömning av utrikesföddas svenskkunskaper bland respondenter som bor i resp. utanför ett storstadsområde (här: Stockholm, Göteborg, Malmö).

2.3 Bedömning av utrikesföddas svenskkunskaper, nedbrutet på partisympati

Respondenternas partisympati spelar en tydlig roll för hur man ser på utrikesföddas svenskkunskaper.⁹ De grupper som sticker ut mest är anhängare till Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet. Det är signifikant färre SD-sympatisörer som tycker att utrikesfödda pratar mycket eller ganska bra svenska, och signifikant fler som anser att utrikesfö-

das svenskkunskaper är ganska eller mycket dåliga. Diametralt motsatta bedömningar görs av V-sympatisörer: bland dem är det signifikant fler som anser att utrikesfödda pratar mycket eller ganska bra svenska, och färre som bedömer att utrikesföddas svenskkunskaper är dåliga. Även bland S-sympatisörer är det färre som anser att utrikesfödda talar ganska eller mycket dålig svenska (tabell 4). För överskådlighetens skull visas i figur 12 endast de två grupperna som sticker ut mest: anhängare till Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet.

Figur 12. Bedömning av utrikesföddas svenskkunskaper bland anhängare till SD och V.

9. Se fotnot 6: Endast resultatet från de partier som i enkäten fick över 10 procent av rösterna diskuteras här.

3

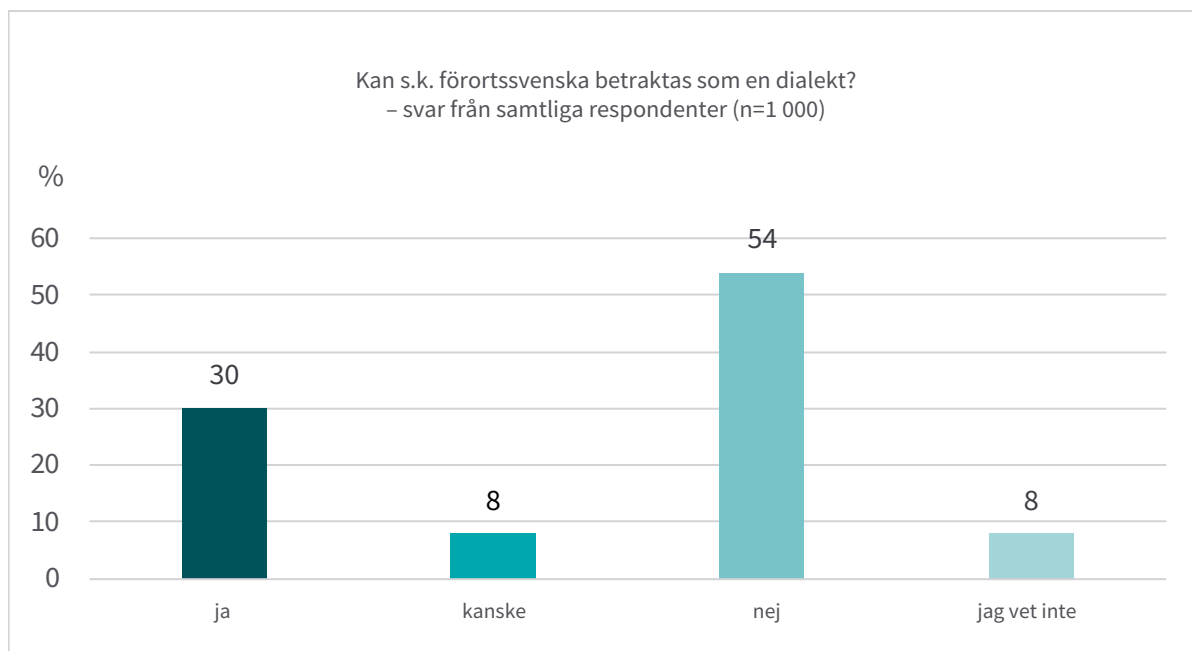
Kan förortssvenska betraktas som en dialekt?

Den tredje frågan på temat brytning och förortssvenska i Språkrådets enkät lydde: ”Tycker du att man kan betrakta så kallad förortssvenska som en dialekt, jämförbar med till exempel värmländska eller göteborgska?”. De intervjuade kunde välja mellan svarsalternativen *ja*, *kanske*, *nej* samt *jag vet inte*.

Frågan handlar om förortssvenskans språkliga status: hur ställer sig de intervjuade till idén att räk-

na förortssvenska som en form av inomspråklig, sociolingvistisk variation? Kan de gå med på en sådan inkluderande hållning (som förespråkas av många språkforskare idag), eller ser de förortssvenska främst som en form av andraspråkssvenska?

Att frågan inte är okontroversiell bland språkbrukare runt om i Sverige visar svaren från Språkrådets 2020-enkät (figur 13).

Figur 13. Respondenternas kategorisering av förortssvenska som en form av inomspråklig variation.

Mer än 50 procent tycker inte att förortssvenska kan jämföras med annan geografiskt bestämd, inomspråklig variation, varken med regionala varieteter eller med snävare lokalt avgränsade varieteter (till exempel stadsvarieteter). Endast 30 procent anser att förortssvenska kan ses som en form av inomspråklig L1-variation; 8 procent är osäkra och 8 procent svarar att de inte vet.

I den återstående delen av detta kapitel redovisas svaren på frågan om förortssvenskans språkliga status, nedbrutet på delgrupper efter de nio bakgrundsvariablerna.

En sammanställning av de olika delgruppernas svar ges i tabell 5. Signifikanta skillnader markeras med plustecken (+) eller minustecken (-). Plustecken (+) mot ljusgrön bakgrund anger att det är signifikant fler personer som valt det aktuella svaret (*ja/kanske/nej/jag vet inte*) jämfört med komplementgruppen. Ett minustecken (-) mot ljusröd bakgrund betyder att det är signifikant färre som har valt det aktuella svaret jämfört med komplementgruppen.

Som framgår av tabell 5 återfinns de flesta signifikanta skillnaderna i beräkningar av andelen som svarat *nej* på frågan om förortssvenska kan betraktas som en form av inomspråklig variation (16 st.). Antalet signifikanta skillnader gällande svarsalternativen *ja* och *jag vet inte* är betydligt lägre (10 resp. 9 st.). Andelen som svarat att de tycker att förortssvenska *kanske* kan räknas som någon form dialekt eller stadsvarietet är rätt konstant över alla delgrupper. Här förekommer endast 3 signifikanta skillnader.

Uppgifterna i tabell 5 visar att variablerna 'kön', 'språklig bakgrund' och 'inkomst' inte spelar någon större roll för hur de intervjuade har svarat på den aktuella frågan. Inte heller verkar erfarenheter av att bo *i* eller *utanför* ett storstadsområde vara avgörande för hur man ställer sig i frågan.

Några små skillnader finns det dock i dessa delgrupper. Signifikansangivelserna i tabell 5 visar till exempel att det är signifikant fler kvinnor än män som är tveksamma och har valt svarsalternativet *kanske*. Och andraspråkstalare av svenska verkar

tycka att frågan är svår: det är signifikant fler personer med svenska som andraspråk som har valt svarsalternativet *jag vet inte* än bland förstaspråkstalare av svenska.

Vad gäller variabeln 'hushållets inkomst' finns det signifikant färre i gruppen med lägst hushållsinkomst som anser att förortssvenska inte kan betraktas som dialekt jämfört med komplementgruppen. I den här gruppen är det också signifikant fler som uppger att de inte vet vad de tycker i den här frågan. Bland de med högst hushållsinkomst är det däremot färre som uppger att de inte vet. Även bland boende i något av storstadsområdena Stockholm-Göteborg-Malmö är det färre som valt svarsalternativet *jag vet inte*.

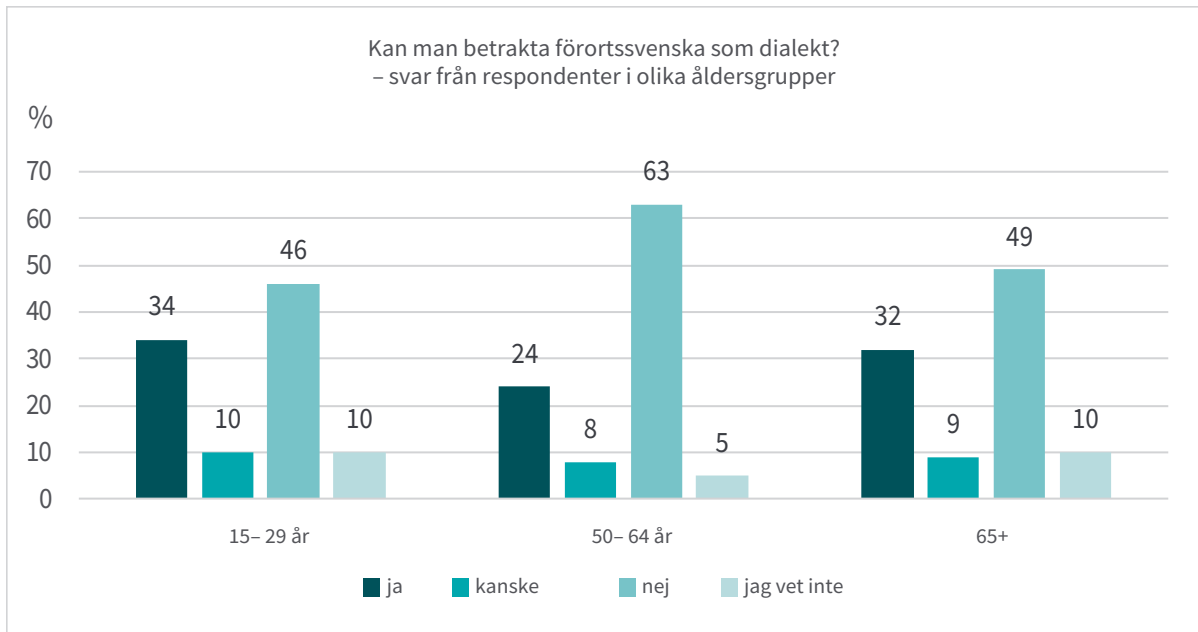
Variablerna 'ålder', 'utbildningslängd' och 'partisypati' ger tydligare utslag i den aktuella frågan om förortssvenskans språkliga status.

När det gäller ålder är det framför allt 50–64-åringarna som sticker ut (figur 14). I denna grupp är det signifikant färre som anser att förortssvenska kan betraktas som dialekt och signifikant fler som svarar *nej* på frågan jämfört med komplementgruppen. I såväl den yngsta (15–29) som den äldsta (65+) åldersgruppen är det däremot signifikant färre som svarar *nej*. Svaren i åldersgruppen 30–49 år avviker inte från komplementgruppens svar (tabell 5). För överskådlighetens skull visas i figur 14 endast resultaten för de tre åldersgrupperna vars svar skiljer sig från komplementgruppen.

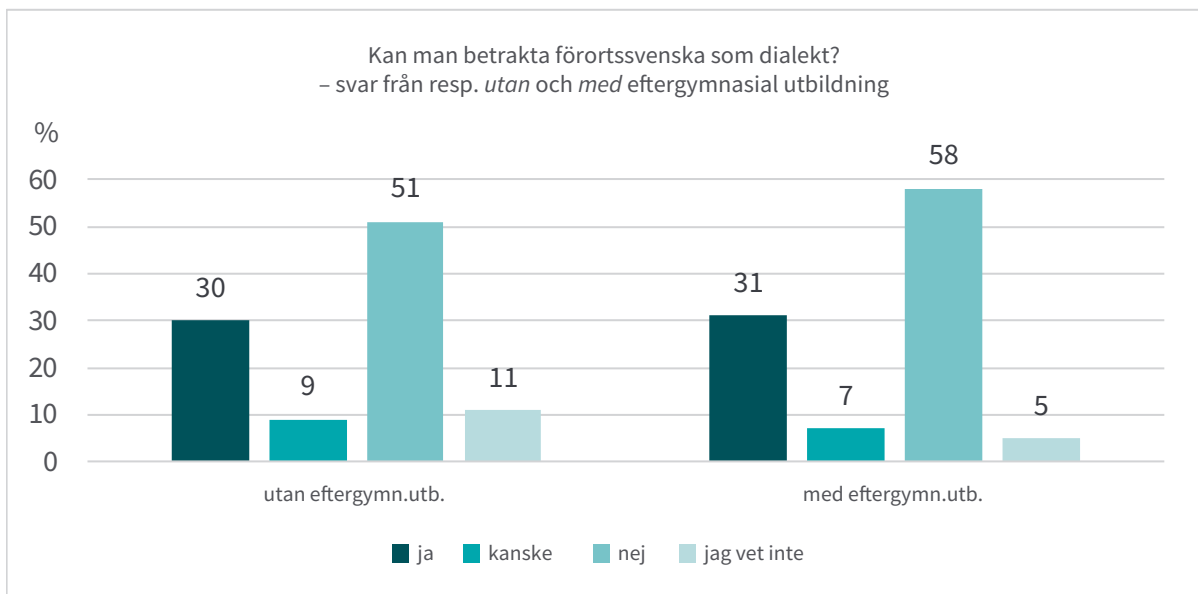
Respondenternas utbildningslängd inverkar också på hur man ser på förortssvenskans status. Det är mycket vanligare att personer *med* eftergymnasial utbildning tycker att förortssvenska inte är en dialekt och i denna grupp är det också färre som känner sig osäkra i frågan och valt svaret *jag vet inte* (figur 15). Detta innebär samtidigt också att det är betydligt färre personer *utan* eftergymnasial utbildning som har valt svarsalternativ *nej* på den här frågan, och det är fler i denna grupp som säger att de inte vet. Skillnaderna är statistiskt säkerställda (tabell 5).

**TABELL 5. KATEGORISERING AV FÖRORTSSVENSKA SOM INOMSPRÅKLIG VARIATION
– NEDBRUTET EFTER OLIKA BAKGRUNDSVARIABLER**

Bakgrundsvariabel		ja	kanske	nej	jag vet inte
Total	alla respondenter	30	8	54	8
Kön	män	30	5-	57	8
	kvinnor	30	11+	51	8
Ålder	15–29 år	34	10	46-	10
	30–49 år	31	6	57	6
	50–64 år	24-	8	63+	5
	65+	32	9	49-	10+
Språklig bakgrund	svenska som förstaspråk	30	8	55	7-
	svenska som andraspråk	35	3	49	13+
Utbildningsnivå	utan eftergymnasial utbildn.	30	9	51-	11+
	med eftergymnasial utbildn.	31	7	58+	5-
Hushållsinkomst	<29 166 kr/mån	33	9	48-	10+
	29 167–54 166 kr/mån	32	6	53	9
	54 167+ kr/mån	31	8	58	3-
Boendeområde inom FO	FO finska	31	8	54	7
	FO meänkieli	38	11	44-	6
	FO samiska	39+	9	45-	6
	utanför FO	30	8	54	9
Boendeområde stad/land	storstad (Sth, Gbg, Mmö)	28	8	58	6-
	utanför storstad	31	8	52	9
Region	Norra Sverige	42+	11	40-	7
	Norra Mellansverige	34	8	46	12
	Östra Mellansverige	34	8	52	7
	Stockholmsområdet	34	7	55	4
	Västsverige	27	6	58	8
	Göteborgsområdet	22-	10	58	10
	Småland och öarna	16-	7	62	14+
	Sydsverige	37	6	47	10
	Malmöområdet	20	10	67+	3
	Partisympati	SD	17-	4	76+
KD		22	8	67	3
M		18-	6	71+	5
L		38	0	59	3
C		39	12	41-	8
S		40+	9	43-	8
MP		47+	9	36-	7
V		41+	14+	34-	11

Figur 14. Kategorisering av förortssvenska som en form av inomspråklig variation i olika åldersgrupper.

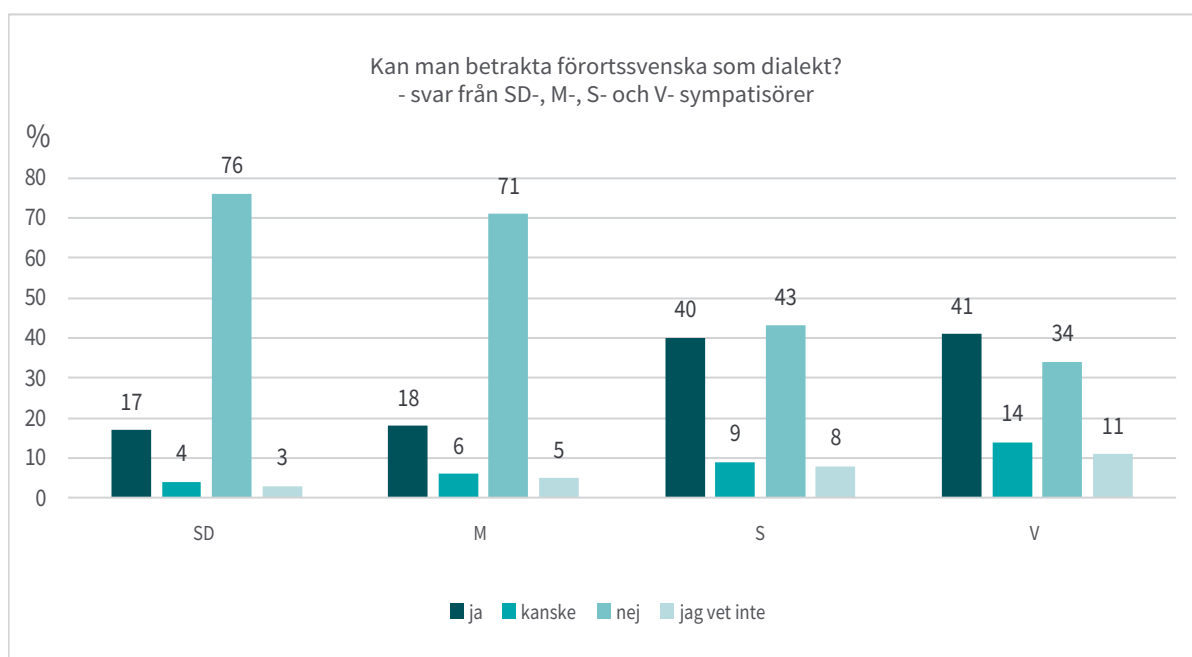
Figur 15. Kategorisering av förortssvenska som en form av inomspråklig variation bland respondenter utan resp. med eftergymnasial utbildning.

En indelning efter partisympati visar återigen att anhängare till Sverigedemokraterna utmärker sig, denna gång tillsammans med anhängare till Moderaterna, som de som är mest negativa till att inkludera förortssvenska som en form av inomspråklig, sociolingvistisk variation. Bland SD- och M-sympatisörer är betydligt färre som svarar *ja* på frågan och betydligt fler som svarar *nej* jämfört med komplementgruppen (tabell 5). Samtidigt ser vi att anhängare till Vänsterpartiet och Socialdemokraterna svarar precis omvänt: bland dem är det signifikant fler som tycker att förortssvenska kan betraktas som dialekt och signifikant färre som svarar *nej* (figur 16).¹⁰

Slutligen visar även de båda boendevariablerna 'förvaltningsområde' och 'region' i viss mån samvariera med hur man ser på förortssvenskans status (tabell 5). Indelningen i nio olika regioner visar att särskilt en region utmärker sig: boende i norra

Sverige. Personer i denna grupp svarar betydligt oftare att de tycker att förortssvenska kan räknas som dialekt, och de svarar betydligt mer sällan *nej* på frågan, jämfört med komplementgruppen. Respondenter från Göteborgsregionen samt från Småland och öarna däremot väljer betydligt mer sällan svarsalternativet *ja* i den här frågan (figur 17).¹¹

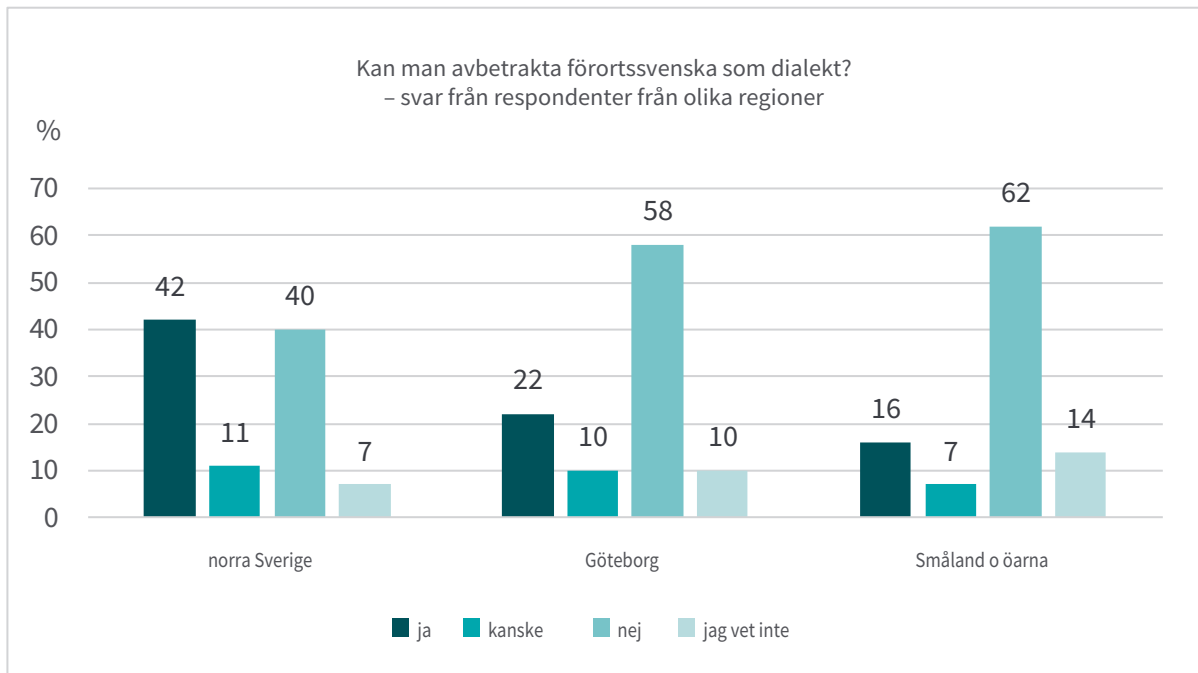
Erfarenhet av att bo inom ett förvaltningsområde för något av de nationella minoritetsspråken ger också visst utslag: särskilt inom förvaltningsområdena för samiska är det signifikant fler människor som anser att förortssvenska kan räknas som dialekt, och det är signifikant färre som svarar *nej* på frågan jämfört med komplementgruppen. Även bland de som bor i förvaltningsområdet för meänkieli är det betydligt färre som svarar *nej* på frågan (tabell 5).

Figur 16. Kategorisering av förortssvenska som en form av inomspråklig variation bland SD-, M-, S- och V-anhängare.

10. Se fotnot 6: Endast resultatet från de partier som i enkäten fick över 10 procent av rösterna diskuteras här.

11. Se fotnot 6: Endast regioner där tillräckligt många intervjuer har genomförts diskuteras här.

Figur 17. Kategorisering av förortssvenska som en form av inomspråklig variation bland boende i norra Sverige, Göteborgsregionen, samt Småland och öarna.

Sammanfattning

Den sammanfattande bilden som träder fram i den här studien är att befolkningen i Sverige idag överlag har en hög acceptans för att utrikesfödda som är verksamma i olika yrkeskategorier talar svenska med brytning. Den lägsta acceptansen för brytning gäller för svensklärare, men det är ändå 55 procent som anser att det är okej att ha en brytning när man undervisar i svenska. En majoritet (61 procent) anser också att svenskkunskaperna bland utrikesfödda generellt är på en ganska bra eller mycket bra nivå. I dessa två avseenden är toleransen för ”svenska med något utländskt” alltså relativt hög. Däremot är det en betydligt mindre andel (38 procent) som är beredd att inkludera förortssvenska som en form av svensk, inomspråklig variation. Nedbrutet på delgrupper efter nio olika bakgrundsvariabler kan resultaten av Språkrådets 2020-enkät, i stora drag, sammanfattas på följande sätt:

Kön

Kvinnor är mer toleranta än män till svenska med brytning i olika yrkeskategorier. Män har också en mer negativ bild av utrikesföddas svenskkunskaper. Vad gäller frågan om att erkänna förortssvenska som en form av inomspråklig, sociolingvistisk variation finns det ingen större skillnad mellan könen.

Ålder

Detvå yngre åldersgrupperna (15–29 år och 30–49 år) är mer toleranta till svenska med brytning och de två äldre åldersgrupperna (50–64 år och 65+) är mer intoleranta jämfört med komplementgruppen.

Personer i den yngsta gruppen (15–29 år) har också en betydligt mer positiv bild av utrikesföddas kunskaper i svenska än personer i åldersgruppen 50–64. På frågan om förortssvenska kan betraktas som dialekt är det 50–64-åringar som är mest negativa till detta.

Språklig bakgrund

Det finns ingen skillnad mellan förstaspråkstalare och andraspråkstalare av svenska ifråga om tolerans för brytning i olika yrkeskategorier, och inte heller i frågan om förortssvenskans språkliga status. De som har svenska som andraspråk har dock en betydligt positivare bild av utrikesföddas språkkunskaper i svenska än de som har svenska som förstaspråk.

Utbildning

Personer med eftergymnasial utbildning är mer benägna att acceptera att utrikesfödda i olika yrkesgrupper talar med brytning än personer utan eftergymnasial utbildning. Intervjuade utan eftergymnasial utbildning har också en mer negativ bild av svenskkunskaperna bland utrikesfödda. Samtidigt är det betydligt fler bland de med eftergymnasial utbildning som har en snävare uppfattning av vad som kan räknas som inomspråklig variation jämfört med komplementgruppen. Det är alltså vanligare bland personer med längre utbildning att anse att förortssvenska inte kan betraktas som en dialekt.

Hushållsinkomst

Människor med lägst hushållsinkomst svarar betydligt mer sällan att de tycker att det är acceptabelt med brytning i olika yrkeskategorier än komplementgruppen, medan de med högst hushållsinkomst oftare är benägna att acceptera att någon talar med brytning. Ifråga om bedömningar av utrikesföddas svenskkunskaper ger variabeln hushållsinkomst knappt något utslag, och inte heller ifråga om att erkänna förortssvenska som en form av inomspråklig variation. Det är dock signifikant färre i gruppen med lägst hushållsinkomst som anser att förortssvenska *inte* kan betraktas som dialekt jämfört med komplementgruppen.

Storstad/övriga Sverige

Ifråga om tolerans för brytning i olika yrkeskategorier skiljer sig inte storstadsbor och personer som bor i övriga delar av Sverige, och inte heller vad gäller frågan om att inkludera förortssvenska som en form av inomspråklig variation. Däremot är det signifikant fler boende inom storstadsregionerna som anser att utrikesfödda talar mycket eller ganska bra svenska.

Region

Erfarenhet av att bo inom en viss region i Sverige ger knappt något utslag ifråga om tolerans för brytning i olika yrkeskategorier, med ett par undantag: de som bor i region Sydsverige har betydligt färre *ja*-svar, medan boende i norra Sverige faktiskt har större tolerans för att nyhetsuppläsare och statsministrar talar svenska med brytning. Vad gäller bedömning av utrikesföddas svenskkunskaper sticker endast Stockholmsområdet ut: här är det signifikant fler som tycker att utrikesfödda talar mycket eller ganska bra svenska jämfört med komplementgruppen. För frågan om förortssvenskans språkliga status spelar respondenternas regiontillhörighet inte heller någon roll. En region utmärker sig dock: boende i norra Sverige svarar betydligt oftare att de anser att förortssvenska kan betraktas som dialekt jämfört med komplementgruppen.

Förvaltningsområde

Människor som bor inom förvaltningsområdena för samiska och meänkieli är mer toleranta till svenska med brytning i många yrkeskategorier jäm-

fört med komplementgruppen. De har också en mer positiv bild av utrikesföddas kompetens i svenska. De som bor i förvaltningsområdet för samiska och i viss mån även meänkieli är dessutom mer positivt inställda till att inkludera förortssvenska som en form av inomspråklig, sociolingvistisk variation jämfört med komplementgruppen.

Partisympati

Respondenter som sympatiserar med Sverigedemokraterna är betydligt mindre benägna att acceptera svenska med brytning i samtliga yrkeskategorier, medan särskilt anhängare till Vänsterpartiet ofta är mer toleranta till brytning. Bland SD-sympatisörer är också andelen som bedömer att utrikesföddas kunskaper i svenska är ganska eller mycket dåliga signifikant högre jämfört med komplementgruppen. V-sympatisörer, och i viss mån även S-sympatisörer, utmärker sig genom att betydligt oftare svara att utrikesfödda talar ganska eller mycket bra svenska. SD- och M-sympatisörer är dessutom betydligt mer negativt inställda till att räkna förortssvenska som en dialekt bland andra. V- och S-sympatisörer sticker ut genom att de är betydligt mer positiva till att inkludera förortssvenska som en form av inomspråklig variation.

Samma mönster går igen

I den tidigare nämnda rapporten om en annan del av Språkrådets enkätstudie, där frågorna om allmänhetens inställning till bevarandet av de nationella minoriteternas språk och kulturer redovisas, drar Språkrådets utredare Jennie Spetz slutsatsen att det framför allt är kvinnor, yngre, högutbildade, människor som bor i en storstadsregion eller i norra Sverige samt anhängare till Miljöpartiet och Vänsterpartiet som har den mest positiva inställningen i den aktuella frågan. Det är främst personer i dessa grupper som tycker att det är viktigt att slå vakt om den språkliga och kulturella mångfalden. Ett liknande mönster fanns också i tidigare studier där samma frågor ställdes (Spetz 2021).

Samma mönster verkar gå igen också i den här rapporten som behandlar människors attityder till olika former av migrationsrelaterad språklig variation. Så ser alltså bilden ut 2020. Om dessa attityder är stabila och varaktiga kan vi inte säga något om än. Det får resultaten från framtida enkätstudier, där de aktuella frågorna följs upp, utvisa.

Litteratur

- Bijvoet, Ellen, under arbete: Uppfattningar och uppskattningar av ”svenska med något utländskt” – en studie om attityder till brytning och förortsklang i Sverige. *Rapporter från Språkrådet*. Institutet för språk och folkminnen.
- Spetz, Jennie, 2021: *Nationella minoriteter 2020. Vad vet Sveriges befolkning om dem?* Institutet för språk och folkminnen, Länsstyrelsen i Stockholms län & Sametinget.
- Wingstedt, Maria, 1998: Language ideologies and minority language policies in Sweden. Historical and contemporary perspectives. Doktorsavhandling. Stockholm: Stockholms universitet.

Vad tycker Sveriges befolkning om förortssvenska och svenska med brytning?

Sverige är ett flerspråkigt land. Det talas ungefär 200 språk i Sverige. Människor med många olika modersmål lär sig alltså svenska utifrån en mängd olika språkliga bakgrunder. Den svenska de talar låter ofta lite annorlunda än den svenska som talas av personer som har vuxit upp med svenska som modersmål. De allra flesta som lär sig ett språk i vuxen ålder får en form av språklig variation som vi kallar brytning.

I den här rapporten redovisas resultatet från en undersökning om hur människor i Sverige i dag ser på brytning i olika sammanhang. Är det mer acceptabelt att till exempel en snickare talar svenska med brytning än att en statsminister gör det? Hur är det med svensklärare, som ska lära ut själva språket? Och hur ser man på den sortens svenska som kan höras hos talare som är födda i Sverige och som har växt upp i mångspråkiga förorter? Kan den inkluderas i den inomspråkliga variationen, som en dialektal form av svenska?